

Christelijke onderwijspraktijken in verschillende landen

Willemieke Reijnhoudt-Klein, Marike Spruyt-de Kloe,
Bram de Muynck

Dit materiaal is onderdeel van het compendium christelijk leraarschap dat samengesteld is door het lectoraat Christelijk leraarschap van Driestar hogeschool. Zie ook www.christelijkleraarschap.nl.

Samenvatting	Wereldwijd verschillen christelijke onderwijspraktijken veel van elkaar. Dit artikel geeft een overzicht van de verschillen.
Bronvermelding	Reijnhoudt-Klein, Willemieke, Spruyt-de Kloe, Marike, Muynck, Bram de (2016). Christelijke onderwijspraktijken in verschillende landen. In H. Vermeulen (red.), <i>Gids, volg het spoor</i> . Gouda: lectoraat Christelijk leraarschap.
Thema *	Onderwijs
Gebruik **	Hoofd
Plaatsingsdatum	2016
Gerelateerde artikelen	n.v.t.
Trefwoorden	Organisatie, gemeenschap, integratie, maatschappelijke factoren

* In het compendium wordt al het materiaal verdeeld over de acht thema's van christelijk leraarschap: *onderwijs, inspiratiebronnen, leraar, leerling, leerstof, didactiek, schoolteam, leidinggevend*.

** Het materiaal kan gebruikt worden als onderbouwing en visievorming (*hoofd*), bezinning en reflectie (*hart*) of biedt concrete handreikingen en voorbeelden (*handen*).

CHRISTELIJKE ONDERWIJS- PRAKTIJKEN IN VERSCHILLENDE LANDEN

Willemieke Reijnoudt-Klein, Marike Spruyt-de Kloe, Bram de Muynck

Wereldwijd gezien verschillen christelijke onderwijspraktijken veel van elkaar. In sommige landen, zoals Nederland en Groot-Brittannië, hebben christelijke scholen een lange traditie. Deze scholen zijn volledig of gedeeltelijk gefinancierd door de overheid en hebben hun eigen kwaliteitsstandaarden ontwikkeld. In andere landen, zoals Burkina Faso en Haïti, zijn christelijke scholen nog maar kortgeleden gestart en krijgen ze geen overheidssteun. Andere verschillen tussen christelijke onderwijspraktijken betreffen bijvoorbeeld het wel of niet toestaan van Bijbellessen en bidden in de klas, of de doelen die men heeft met het christelijk onderwijs. In dit artikel geven we een overzicht hoe praktijken van elkaar verschillen.

ONDERZOEK

De eerste reden voor het in kaart brengen van verschillen is dat het samenwerken met wereldwijde onderwijsorganisaties toeneemt. Dat brengt met zich mee dat verschillende culturen elkaar ontmoeten. Voor onderling begrip is inzicht in verschillen nodig. De tweede reden is dat bestuurders en beleidsmakers binnen non-gouvernementele organisaties en andere wereldwijde netwerken beslissingen moeten nemen over te geven hulp. Daarvoor is inzicht nodig in de context waarin het onderwijs gegeven wordt of gaat worden. Een aantal onderzoeken in verschillende landen heeft, samen met een literatuurstudie, geresulteerd in een *framework* dat de verschillen samenvat. We lichten het toe met voorbeelden uit casestudies die zijn uitgevoerd in Zambia, China, Israël, Ghana en Engeland. Deze voorbeelden functioneren als spiegel voor de leraar in de Nederlandse context.

DOMEINEN

Op grond van verschillende literatuurstudies (onder andere Foster, Addy, & Samoff, 2012) onderscheiden we drie domeinen waaronder we de verschillen ordenen. De eerste heeft betrekking op wat er in de klas gebeurt: het onderwijzen en leren. Het tweede is de organisatie van het onder-

wijs. In het derde domein bevinden zich de maatschappelijke factoren, waarin onderwerpen als historie, cultuur en religie worden ondergebracht. Binnen de domeinen vonden we in totaal 23 dimensies, waarop de verschillen zichtbaar gemaakt kunnen worden. Hiervan bespreken we er een aantal. De volledige lijst met dimensies is te vinden op de website www.christelijkleraarschap.nl.

ONDERWIJZEN EN LEREN

Onderwijs, waar ook ter wereld, kent drie kenmerken: de leraar, de leerling en de leerstof. Op elk van deze drie elementen zijn er internationaal gezien verschillen.

De leraar

De vraag of christelijke scholen behoefte hebben aan christelijke leraren wordt verschillend beantwoord. Veel christenen zullen zeggen: ja, natuurlijk moet de staf van een school bestaan uit betrokken christenen. Er zijn echter ook landen waar islamitische leraren lesgeven op een christelijke school. En ook in de Nederlandse context is het antwoord op deze vraag afhankelijk van de wijze waarop een bepaalde school haar identiteit verwoordt. In een land als Zambia, een officieel christelijke natie, is het ondenkbaar dat de leraar niet christelijk is. Belangrijk punt in deze kwestie

is dat juist de christelijke leraar kan uitleggen en laten zien hoe je je leven inricht op basis van Gods Woord.

De leerling

De wijze waarop de leerling wordt gezien is een punt van belang in christelijk onderwijs. Onderscheidend hierin is de vraag of leerlingen gezien worden als beeldridders van God en daarmee unieke en waardevolle mensen. Onderscheidend is ook op welke leerlingen de school zich richt. We geven een voorbeeld uit Zambia. De bezochte community-scholen in deze casestudy hebben leerlingen die veelal uit arme gezinnen komen. Deze scholen ontvangen geen overheidsgeld en nauwelijks een financiële bijdrage van de ouders. De leerlingen zijn kwetsbaar in meerdere opzichten. In deze situatie ziet de school het als een belangrijke taak om als christenen deze leerlingen onderwijs te bieden. In hetzelfde land kan het ook anders toegaan. De genoemde scholen verschillen van scholen die zich richten op rijkere leerlingen, en die soms leerlingen zonder eigen bijdrage weigeren.

Leerstof

De inhoud van het christelijk onderwijs wordt onder andere bepaald door de vraag hoe vrij men

DE WIJZE WAAROP DE LEERLING WORDT GEZIEN IS EEN PUNT VAN BELANG IN CHRISTELIJK ONDERWIJS

is een eigen onderwijsaanbod te maken. Zo is in Zambia het standaardcurriculum van de overheid van kracht. Ook de christelijke scholen volgen dit curriculum. In Engeland zijn er op dit punt verschillen te zien. Onafhankelijke christelijke scholen volgen een eigen curriculum – al dan niet met het maken van de algemene examens. De (christelijke) staatsscholen zijn wel verplicht het staatscurriculum te volgen. Speciaal in beide landen is het vak *Religious Education* te noemen. Naast het staatscurriculum is dit voor de eenvoudige Zambiaanse school een vak waarin het christelijk onderwijs gestalte krijgt. Hetzelfde vak is ook op de Engelse staatsscholen een onderdeel in het curriculum. Maar juist in Engeland wordt dit vak ingevuld als overkoepelend geheel voor meerderde godsdiensten in de staatsschool.

MAATSCHAPPELIJKE FACTOREN
HISTORISCH/CULTUREEL

MAATSCHAPPELIJKE FACTOREN
RELIGIEUS

ORGANISATIE VAN HET ONDERWIJS

DOELEN

IDEALEN

MOTIEVEN

LEERSTOF

LEIDERSCHAP

BESTUUR

ONDERWIJZEN
EN LEREN

GEMEENSCHAP

LERAAR

LEERLING

FINANCIËRS

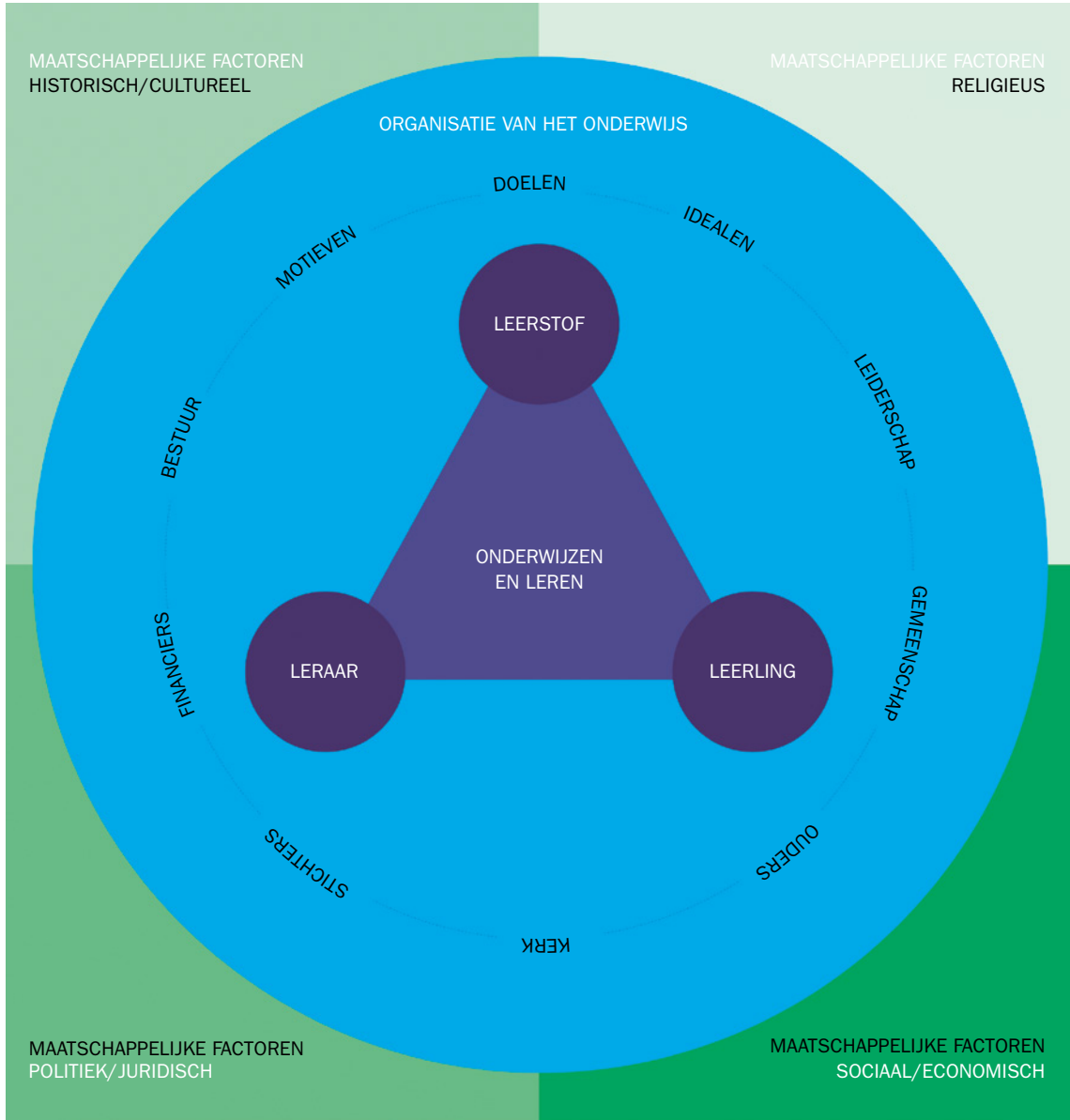
OUDERS

STICHTERS

KERK

MAATSCHAPPELIJKE FACTOREN
POLITIEK/JURIDISCH

MAATSCHAPPELIJKE FACTOREN
SOCIAAL/ECONOMISCH

Integratie

Opvallend punt van verschil is of het christelijk geloof geïntegreerd wordt in de verschillende vakken. In de situatie die hierboven geschetst wordt, gebeurt dat niet. De integratie kom je tegen op het gebied van de houding van leraren en ten aanzien van respect of waarden en normen (Engeland). In de Zambiaanse context bleek dit een lastig onderwerp te zijn. In deze landen is het loskoppelen van geloof en handelen moeilijk, waardoor de vraag over integratie ook niet te beantwoorden is.

ORGANISATIE VAN HET ONDERWIJS

Stichters, financiers en bestuur

Wie zijn de initiatiefnemers om een school te stichten, wie financiert de school en wie zorgt voor het voortbestaan? Ook daarin zijn grote verschillen. Globaal genomen is dat óf de staat of een private partij, zoals een groep ouders of een kerk. Zambia en Ghana hebben beide een geschiedenis die teruggaat naar de zendelingen in het begin van de 19^e eeuw. Zij zagen het starten van christelijke scholen als mogelijkheid om het Evangelie te verspreiden. In China is de situatie momenteel dat het christendom groeit, waarmee ook de behoefte aan christelijk onderwijs stijgt.

Het initiatief om een school te starten ligt daar bij de kerken, die zich verantwoordelijk voelen voor het onderwijs.

De gemeenschap, de ouders en de kerk

Het maakt verschil hoe de gemeenschap rondom de school betrokken is op het onderwijs, met name wat betreft de ouders en de kerk. Ouderbetrokkenheid is in landen als Zambia, Ghana en China nauwelijks formeel vormgegeven. Ouders in China hebben wel een belangrijk aandeel in de keuze en het starten van christelijk onderwijs, vanwege hun verantwoordelijkheid voor het geven van een christelijke opvoeding. In Engeland is de ouderbetrokkenheid verder ontwikkeld. Dat blijkt bijvoorbeeld uit de uitspraak vanuit een christelijke school: 'Onze Emmaus School is een partnerschap tussen ouders en leraren in het laten zien van een christelijk karakter aan de kinderen, wat hen leert dat de Bijbel een integraal onderdeel is van het dagelijks leven.'

Leiderschap

Leiderschap kan variëren van een meer autoritaire stijl van leidinggeven tot een meer democratische stijl van leidinggeven. In de laatstgenoemde is bijvoorbeeld een dienende houding kenmerkend voor een christelijke leider. Belangrijk is

dat de leider zich verantwoordelijk weet voor het onder de aandacht brengen van de missie en visie van de school bij het personeel.

Motieven, doelen en idealen

Christenen in China voelen zich niet thuis op de staatsscholen, waar geen ruimte is voor christelijk onderwijs. Volgens hen kan een christelijke opvoeding niet gepaard gaan met het onderwijs op een door de overheid streng aangestuurde school. Christenen starten een school met duidelijke doelen en idealen. In de Zambiaanse context werd benadrukt dat het doel van het onderwijs is om leerlingen tot betere burgers te vormen, zodat ze een goede bijdrage leveren aan de maatschappij waarin corruptie een probleem vormt. In China is een van de doelen om jongeren bij het geloof te houden door het geven van

christelijk onderwijs. ‘Na de basisschool houdt het christelijke onderwijs op en krijgen we weer de overgang naar de staatsscholen en niet-christelijke universiteiten. Door deze gang van zaken ziet men een teruggang in het geloof van jongeren. Jongeren keren zich af van het geloof van hun ouders.’

MAATSCHAPPELIJKE FACTOREN

Verschillen in de praktische uitwerking en vormgeving van christelijk onderwijs zijn vaak resultaten van specifieke historische, culturele en andere maatschappelijke factoren. Een paar voorbeelden: In Zambia is het onderwijs sterk gekleurd door de Engelse kolonisatie en de komst van de zendelingen. In beide Afrikaanse landen, Zambia en Ghana, is er sprake van een warme cultuur, een hoge mate van overheidsgestuurde scholen en de christenen vormen een meerderheid in het land. De invloed van christenen in maatschappij en onderwijs is daarmee groot te noemen. Vergelijk dit met de situatie in China, waar juist de overheidsscholen een funeste uitwerking hebben op het geloof van jongeren. Of kijk eens naar de situatie in Engeland. Een leraar zegt: ‘Engeland is erg seculier en antichristelijk geworden. Zo’n 100 jaar geleden ging 60 procent van de bevolking naar de kerk op zondag, maar

CHRISTENEN STARTEN EEN

▶ SCHOOL MET DUIDELIJKE DOELEN EN IDEALEN

nu is dat aantal minder dan 10 procent.' Politieke verhoudingen tussen (niet-)religieuze partijen in een land bepalen de mate van vrijheid om christelijk onderwijs te starten. Elk land heeft daarin zijn eigenheid. De controle van de overheid is in verschillende dimensies uit te drukken, van sterk gecontroleerd tot een volledige scheiding van kerk en staat.

CONCLUSIE

De studie naar praktijken van christelijk onderwijs wereldwijd brengt een groot aantal verschillen aan het licht. Op grond van de beschreven verschillen zal een scan ontwikkeld worden die een beknopte beschrijving van het onderwijs in een bepaald land mogelijk maakt. Objectieve vergelijkingen streven we met dit model niet na. Met de scan proberen we vooral de eigenheid in beeld te brengen. Elk land is immers uniek in geschiedenis en huidige context. Christelijk onderwijs dient in de eigen context haar unieke roeping bepalen. Het in kaart brengen van een land of regio aan de hand van de beschreven domeinen verrijkt de mogelijkheid voor christenen uit landen met een rijke onderwijsgeschiedenis om christenen in andere landen tot een hand en een voet te zijn.

REFLECTIE

- Kunt u de dimensies waarop internationale verschillen zichtbaar worden invullen voor uw huidige onderwijspraktijk? Wat valt u op?
- Welke verschillen kunt u noemen tussen uw eigen onderwijscontext en de genoemde voorbeelden in dit hoofdstuk?
- Met name de driedeling leraar – leerling – leerstof kleurt de identiteit. Kunt u voor uzelf benoemen wat het betekent om een christelijke leraar te zijn? Wat is van daaruit uw beeld van de leerling en de leerstof?

REFERENTIES

- Foster, J., Addy, N., & Samoff, J. (2012). Crossing borders: research in comparative and international education. *International Journal of Educational Development*, 32, 711-732.
- Muynck, A. de, Spruyt-de Kloe, M. & Reijndoudt-Klein, W. (2016). Christian education practices in different contexts. Article submitted to the *International Journal of Christianity and Education*.